

EKKLESIA AMSTERDAM

Zondag 1 februari 2026

LuisterLink – De vuurovens van deze wereld

Met een toespraak van Kees Kok

1. Lied van het verloren land (VL 358; muziek Tom Löwenthal)

*Neerdalen als dauw uit de hemel,
als regen uit zware wolken zal de gerechte.
Gij die voor mij de ruimte schiep,
aarde en hemel bij name riep,
die alles deed wat moest gedaan
opdat een mens maar zou bestaan.*

*Woestijn waar eens te leven was,
uw Naam verstoven als stof en as.
Geen lover schaduwrijk, geen bron,
alsof Gij nooit met ons begon.*

*Keer nog uw aangezicht tot hier.
Verzacht mijn hart, wek mijn ogen weer.
Dat niet wat Gij hebt aangeplant
wordt uitgeroeid door mensenhand.*

2. Woord ten geleide

3. Bomen schreeuwen niet (VL874, muziek Antoine Oomen)

*Bomen schreeuwen niet, takken niet, grond niet;
zee, vogel, huilt niet; de wind niet, de stad niet.
Geen kreet komt uit de mond van de muren
rondom, van de ster, die lachende noodklok.*

*Enkel in mensen zijn monden gesneden,
harten gedompeld, opdat hij kan huilen,
slaan met lippen zwart van ontzetting –
man, vrouw, koppen: bonk tegen de muur,*

*tegen de moord, de nacht, de verchromde
machinerie van de goddelijke oorlog;
tegen de code van de terreur,
alles wat klein is verkwanselend.*

*Nu daar, dan elders, altijd hier,
weent om haar zonen de moeder,
weent de gerechte om zijn broeders,
omdat zij niet meer zijn.*

*Huilt als een bron, een vulkaan in mensen
de mens om de mens, en schaamt zich
dat niet dit uur wij levend of dood
worden veranderd in vrede.*

4. Voorlezing uit het boek Daniel

Daniël 3:1-9a.12-18

5. Jij bent de god (VL 173, muziek Antoine Oomen)

*Jij bent de god die mij gegeven is,
De beker die voor mij ingeschonken staat.
Mijn levenslot rust in jouw hand,
Goed land is mij ten deel gevallen.*

*Jij bent het lot dat mij beschoren is,
Mijn schaduw, mijn engel die mij troost, mij kwelt;
Laat deze kelk aan mij voorbijgaan, gauw,
Ik kan geen mensen drinken.*

*Wie ben je, jij die mij te drinken vraagt?
Je aarzelt nog aan mijn deur, je klopt en wacht,
Een dorstend hert en ik een lege bron
Dorstend naar stromen regen.*

6. Toespraak 1

Kees Kok

Twee gedichten van Abraham Sutzkever (1913-2010),
uit het Jiddisch vertaald door Kees Kok

Gezichten in moerassen

... en grijs geworden zijn onze gedachten in één nacht.
De morgenzon strooit gloeiend zout in onze wonden
en witte duiven zijn op slag tot nachtuil omgebracht,
weglachend onze droom, die rokend is verzwonden.

– Wat sidder je, mijn land? Word jij soms net als wij verscheurd?
of vangt jouw neus nu al de geur op van verbranden?
Verslind ons maar! Te veel aan zekerheid heeft ons verbeurd;
verslind heel ons geslacht, zijn vaandels en verbanden.

Dorstig ben jij, dus zullen wij als bronnen, nieuw geslagen,
met het goud van onze lichamen jouw graven vullen.
Een nachtmerrie – gezichten in moerassen – zal ons plagen,
gezichten in moerassen bij de avondval in onze hutten.

25 Juni 1941

Gezang van een jiddische dichter in het jaar 1943

Ben ik in Europa de laatste poëet?
Zing ik voor lijken of kraaien, die zwarte?
Ik verdrink in vuur, in moeras, in vet zweet,
gevangen in uren, vergeelde, opgelapte.

Met dierlijke tanden verbijt ik de leegte,
door mijn moeders tranen gesterkt. In haar huilen
hoor ik het miljoenige hart van de beenderen,
die mij bestormen in galop uit hun kuilen.

Ik ben dat miljoenige hart, de behoeder
van al hun nagelaten gezangen.
En God, van wie de mens heeft verbrand al het goede,
verstopt zich in mij – zon in bron opgevangen.

Ga open, mijn hart! en zie hoe herleven
heilige uren in toekomstvisioenen.
Verhaast en versterk hun machtige streven
en wees in jouw leed hun profeet, hun sermoenen.

En zing uit moerassen en zing uit de groeven
tot de laatste traan aan je moeder is ontgleden!
Laat horen jouw stem aan je knokige broeders,
aan het brandende getto, aan jouw volk over zeeën...

Getto van Wilna 22 juni 1943

7. Muzikaal intermezzo

8. Toespraak 2

9. Het was een nacht (VL884, muziek Tom Löwenthal)

*Het was een nacht door merg en been –
het werd een nacht van lichten
van waterwel uit woeste steen
van vuur en vergezichten.*

*Een klank de doodse stilte brak
een woord verwachting zaaide
een stem uit hoge vlammen sprak
een storm de zee verwaaide.*

*Het einde komt, vlucht weg van hier,
zo schreeuwden van hun tronen
de dochters van het goud vertier
en hun vergulde zonen.*

*Maar die in scherven, stof en as
verbruikt ter neder lagen,
die wisten dat het niet zo was,*

dat nieuw begin zou dagen.

*Het werd een dag zoals daarvoor
miljoenen dagen kwamen:
het rad voor ogen draaide door,
het duister spande samen.*

*Het vuur versteende tot woestijn,
de zee ook kwam met wrake
en roofde alle woorden weg
die ons nog moed inspraken.*

*Een langzaam einde spint ons in,
een web van doemgedachten:
geen vergezicht, geen nieuw begin,
geen god staat ons te wachten.*

*Het is de nacht van voor de tijd,
geen klank van stem te horen –
uit doodse stilte uitgeleid
zijn wij maar pas geboren.*

*Die op hun tronen tieren voort,
die in hun graven zwijgen.
Op onze lippen ligt een woord
dat klank en stem zal krijgen.*

10. Voorbede

11. De avond komt met droefheid (Psalm 30, muziek Antoine Oomen)

*De avond komt met droefheid, met
vreugde de nieuwe dag.*

*Jij hebt mij omhooggetrokken diep
uit de afgrond, ik werd al tot de
doden gerekend. Ik was
overmoedig – gelukkig, mij zal
niets gebeuren, dacht ik. Wie
keerde zich af van wie dat ik
wankelde, viel?*

*Ik heb je geroepen, gesmeekt: wat heb
jij eraan als ik doodga en in een graf
word gelegd? Heeft stof en as een
stem, zal een dode je zingen? Toen heb*

*je mijn wanhoopstranen veranderd in
tranen van lachen.*

*Ik ging in rouw, jij hebt mij gekleed in
blinkend wit.*

En nu zing ik dit lied:

Dank je, dat ik weer leef.

En zwijgen zal ik niet over

al wat geschiedde. Want

zwijgen kan ik niet.

*De avond komt met droefheid, met
vreugde de nieuwe dag.*

Verantwoording

Alle liederen en teksten zijn van Huub Oosterhuis, tenzij anders aangegeven. De verwijzingen VL betreffen paginanummers in 'Verzameld Liedboek' (2004). Van liederen of teksten die daar niet instaan, is het paginanummer opgenomen uit de verzamelbundel "Stilte zingen" (2018). De vrije vertalingen van Psalmen zijn gepubliceerd in "150 Psalmen vrij" (2023). De muziek is te vinden via i-Tunes, Spotify, of op CD via onze webwinkel www.ekklesia-amsterdam.nl.